

BAJTÁRSI

LEVÉL

1957. X. évf. 6. sz. levél. . . . . 47. oldal. . . . . Utrecht, 1957. júni. 12.

MINDEN ÁRON BÉKÉT?

A hívő keresztény kisember szinte megdöbbenne kíséri figyelemmel a szabadvilág jelenlegi vezetőinek ténykedését, akik ma hirdetik a kommunizmussal való meg nem álluvást, de konkrét intézkedéseket azzal szemben egyáltalán nem tesznek!

Ha csak a Közelkeleten lejátszódott legutóbbi eseményeket boncolgatjuk, tényként kell megállapítanunk úgy az ENSZ, de meg az U.S.A. külpolitikája is, a Nasserrel minden áron való megegyezés útján, a kátyuba jutott. Az ENSZ rákényszerítette Angliát, Franciaországot és Izraelt csapataimnak Egyiptomi területéről való visszavonására, az U.S.A. pedig a Szuеzi-csatorna, majd az akabai öböl nemzetközi hajózatásának érdekében kardoskodott, s most amikor mindezeket Nasser semmibe veszi, újabb tárgyalásokkal kísérleteznek.

Az ENSZ főtitkára ismételtlen a Közelkeleten tárgyalgatott s azoknak nincs más kézzelfogható eredménye, minthogy Nasser bizonyos feltételeinek figyelembe vételével megkíséreljék átmenetileg a pattanásig való feszültség kirobbanását elodázní a Közelkelet térségében.

Az Eisenhower féle doktrine sem hozta meg azt a konkrét eredményt, amit ettől reméltek.

Közben a Kremli urai a marlukba nevetnek s az ellenük irányított propagandát az ediginél is durvább hangon utasítják vissza az U.S.A. közelkeleti erőfeszítéseit. De tovább szállítják a fegyvereket a Közelkeletre, majd oda, ahol jól megfizetett hí bérenceik befurakodtak a kormányokba, hogy az amugy is lappangó állandó feszültséget fegyveres felkeléssé változtathassák. Az európai egység megvalósítását pedig újabb és újabb fenyegető jegyzékeikkel hátráltatják, melyekkel a nyugati hatalmak tökéletes összműködését, illetve védelmi feszültségük fokozását elodázníok sikerül. Legújabb jelszavaikkal: "Testvéri együttműködés a szociálizmust építő demokratikus államokkal egymás belügyeibe való be nem avatkozás" hangsúlyozása mellett, de be nem tartásával, még az ediginél is szorosabba fűzik a külön-külön kötött szerződések útján Moszkva fennhatóságát, amelyet pedig a multévi magyar szabadságharc csaknem az összes népi-demokratikus államokban meggyengített.

A Londonban hetek óta tartó leszerelési albizottság eddig teljesen eredménytelen tárgyalásain a nyugati hatalmak megbízottai lelkesedve fogadják a szovjet megbízott mosolyát vagy eddigi teljesen merov álláspontjától eltérő látszólagos engedékenységet. Sajtó útján világgá kürtölik, hogy sikerül egy részleges leszerelési egyezmény megkötését elérni, amely alapja lehet a további s talán általános leszerelésnek. De mi lesz ennek ellenőrzésével, ha a szovjet csak akkora területre fogadja el azt, amely a még szabad nyugat-európai államokéval azonos kiterjedésű s neki hatalmas területei maradnak ellenőrzés nélkül, amelyekon háborus felkészültségét akadálytalanul tovább fokozhatja?

Avagy remélik a nyugati megbizottak, hogy a szovjet egy átfogó leszorélési egyezmény rendelkezéseit ellenőrzés nélkül is betartaná? A háboru után kötött egyetlen egy szerződést sem tartott be ugyanis mindözideig, a gazdasági vonatkozásuk kivételével.

Mát meddig tarthat még ez a mindig tapogató nyugati álláspont és a szovjetnek keztyüs kézzel való kezelése? Churchill figyelmeztette és óva intette annak idején a nyugati világot az 1960. év bevéarsától, mert erre az időre a szovjet eléri, ha túl nem szárnyalja a nyugatiak technikai felkészültségét. Vezetői nem fognak akkor gondolkodni az első atom, vagy hydrogenbomba bevetésén, amellyel elindítják a nyugatiak által rettegettháborus leszámolást világalralmi céljuk megvalósításáért.

Talán az sem engedhető meg tovább, hogy a szovjet állandó gyűjtőpontokat tarthasson fenn a közelkeleten, Algírban, Kaszmírban, Indokínában, Formózán vagy a világ azon részén, ahol neki tetszik annak bizonyítására, hogy a nyugatiak minden tárgyalása, de ezeket követő tétlensége dacára mégis az történik, amit Moszkva akar.

A Churchill által megjósolt 1960. év vésszesen közeleg s a még szabad világ ezt az időpontot a Moszkva elleni oddigi tétlenségében be nem várhatja, ha csak nem a minden áron való béke időleges fenntartása a cél az özidőszerint Nyugaton meglévő jólét átmeneti biztosítása végett.

Miért nem lehet Moszkvát elszigetelni gazdaságilag és diplomáciailag?

Isten is csak akkor segíti meg az őt is tagadó gonoszokkal szemben a hívó embereket, ha azok ellen tesznek is valamit!

-o-o-

AZ IGAZSÁGNAK NEM VOLT FEGVERE.

Ott jártunk, hol a halál aratott.
Védjük -Krisztussal- a magyar rögöt.
Elöl a pokol szórt reánk tüzet,
S Hazát árulta: a hátunk mögött.
Szülőfalunk, hol anyánk ringatott,
A gyilkosnak martaléka lett.
A halál szórta szárnyú terheit,
A bombazáport, Budapest felett.

Krisztus segíts! A vég szele süvölt.
Koponya-hogy a máskor néma tér.
Lövészárkoktól bölcsőing vadul
Halál kaszált, hogy térdig ért a vér.
Szabadságharcát vívta nemzetünk,
-A bün, a romlás harcolt ellene-
Rút hazugságból volt a fegyverük:
S az igazságnak nem volt fegyvere!

Hajas István.

-o-o-

AHOGYAN MI LÁTJUK.

A vörös hadsereg egységei továbbra is Magyarországon maradnak, adta hírvl a mult hó végén a nyugati sajtó. A Kádár féle báborkormány ugyanis május 27-én megegyezést kötött a Szovjetunióval, amely "a Magyarország területén állomásozó szovjet csapatok jogi helyzetét" szabályozza. Ezt az egyezményt a szovjet részéről Gromikó Külügyminiszter és Szułow hadügyminiszter, magyar részről pedig Horváth Külügy- és Révész (Róth) honvédelmi miniszter, szovjet állampolgár, írták alá Budapesten.

Azonos egyezményt kötött a Szovjetunió Lengyelország, Románia és a megszállás alatt álló Kelet-Németország kommunista vezetőivel. Ilyen egyezményt Csehszlovákiával, Bulgáriával és Albániával nem kellett kötni, mert a szovjet szerint ezekben az országokban nincsenek szovjet csapatok. (Az albán kilitükben azonban állomásoznak a szovjet tengerpartjárók.)

Mire volt jó ez a szemkötő komédia? Talán csak időnyerésre, hogy a szovjet a népi-demokratikus államokban a magyar szabadságharc által nagyon is megzilált helyzetét megerősítse, mert a mult év októberében nem állott fenn ilvon egyezmény Magyarországgal és mégis

./.

a páncélosai folytatták vérbe a spontán kirobbant és jogos szabadságharcunkat.

Anglia 1960-ig fokozatosan akarja leépíteni hadseregének létszámát és újra megszüntetni az általános védkötelezettséget. Részben szigorú takarékosági szempontok kényszerítik erre jelenlegi vezetőit, részben abból a helyzet megítélésből (mely felfogás ugyan a többi Észak Atlanti Szövetség tagállamainak felfogásával nem egyezik) teszik ezt, hogy egy Nyugateuroopa elleni közvetlen támadást valószínűtlenné tartanak, mert ha ez mégis megtörténne, olytlenül egy általános atom-háborúhoz vezetne, amelyből Moszkva éppen úgy fél, mint a nyugati országok.

Az angolok nem akarnak tanulni a multból, holott a haditechnika mai fejlettsége mellett a szigetországot -ogy kívülről jövő támadás ellen- nem védi többé a tenger.

A Közelmultban lefolyt két világháboruban sem tudta Anglia az általános mozgositást mellőzni, csak hogy, amíg a többi europai államok 2-6 héten belül felvonultathatták hadseregeiket, addig a britieknek csaknem két év kellett ahhoz, hogy ütőképes hadsereget felállithassanak. Ez idő alatt egyik vereséget a másik után kellett elszenvedniök. Ezt a háboru második felében jóvá tették ugyan, de ez végeredményében több anyagi áldozatba került, mintha egy általános védkötelezettséget tartottak volna fenn már béke időben.

Hiába, örök igazság marad a római közmondás: "Si vis pacem, para bellum". Ha békét akarsz, készüdj a háborura.

Az Egyesült Nemzeteknek a magyarországi szabadságharc körülmenyeinek és lefolyásának kivizsgálásával megbízott külön bizottsága május hó végével elkészítette jelentését. A külön bizottság tagjai: Dánia, Australia, Ceylon, Uruguai és Tuneczia képviselői voltak.

E bizottság kétségbevonhatatlan bizonyítékokat gyűjtött össze arra vonatkozólag is, hogy 1956. november 4 és december közepe között több ezer magyar állampolgárt - munkásokat, parasztokat, diákokat, nőket, férfiakat minden válogatás nélkül- marha-waggonokban szállították ki kényszermunkára Szovjetorszozába.

Tényként megállapította e bizottság azt is, hogy a katonai beavatkozás a Szovjetunio részéről teljesen önkényes volt és megtörtént azelőtt, még mielőtt erre akár az áruló Kádár féle kormány is felhívta volna a szovjet vezetőséget. A később lebukott Cerő Ernő párttitkár megkísérelte revolverrel a kezében kényszeríteni Nagy Imre miniszterelnököt a szovjet csapatok segítségül való hívására, de ezt ő megtagadta.

Az is kétségtelenül beigazolást nyert, hogy november 2-án a szabadságharc vezetői - élükön Maléter tábornokkal- a szovjet tábornokokkal meglehetősen kedvező légkörben kezdték tárgyalásaikat, miközben a Moszkvából kiküldött Serov Iván, biztonsági főnök váratlanul megjelent, beavatkozott a tanácskozásokba és elrendelte a magyar megízottak azonnali letartoztatását.

A külön bizottság összefoglaló jelentését rövidesen teljes egészében nyilvánosságra hozzák.

A fentiek ismeretében is megismételjük a f. évi 4. sz. Bajtársi Levélben megjelent azon felhívásunkat, hogy az illetékes kormányokhoz intézett beadványainkban kérjük, hogy a magyar ügy tárgyalására soronkívül hívják egybe az ENSZ közgyűlést. Ilyen beadványokra annál is inkább szükség van, mert az ENSZ főtitkárának nyilatkozata szerint a közgyűlés soronkívüli egybehívása az illetékes kormányok ily irányu öhajától függ.

-0-0-

IGY SZENVEDTÜNK ARTATLANUL. (folytatás)

A "Doaroc" átalakítási munkálatai azt a célt szolgálták, hogy Stálinnak egy megbízható nyaralója legyen a Krimen. Ez természetesen, hogy megbízható is volt, hiszen már az építkezés alkalmával 2-3 hadifogoly mellett egy-egy M.V.D.-s tiszt állott géppisztolyosan. Amikor pedig az átalakítási munkálatok befejeződtek, megkezdődött a biztonsági övezet építése.

Ez a terület Jaltától délre kb. 3 km-re felejt, a Fekete tenger egyik kis öblében. A tengertől kb. 250 m. távolságra, szintkülönbsége kb. 150 m. volt. A tengerig rózsalugasokkal, függő-kertekkel, szökőkutakkal tele, kb. 100 holdas park közepén. Ezt a parkot a tengerig egy

6 m. magas deszkapalánk kerítéssel vette körül, amit álcázás végett zöldre festettek. Ez volt a külső biztonsági övezet, amelyet kívülről fegyveres járőrök portyáztak. Ettől kb. 3-10 m-re egy 4 m. magas, sűrű drótkerítést húztak. Innen 4-5 m.-re húzódtott egy köbkerítés, a magassága 2 m. Ezen bizonyos távolságokban nagy kapacitású villanyáramot helyeztek el. Mindezen belül pedig minden 30-50 m-re telefon mellett M.V.D.-s tiszt állt őrség. Ez utóbbiakat Stálin érkezesekor törzstiszt M.V.D. testőrség váltotta fel. A tenger öblét pedig több tengeralattjáró és hadihajó zárta le, tekintettel arra, hogy ez volt az egyetlen szabadnak mondható, nem hermetikusan lezárt út. Mindezt csak csupán azért közöltem ilyen részletesen, hogy az orosz lakosság világáért méltó megelégedettsége milyen független, félelemmentes mozgást biztosított és biztosít még ma is a kommunista vezetőknek.

Az orosz propaganda osztály magyar vezetőjével, Székely Andrással volt ügygyári munkással (1948-ban történt hazaszállítása után két AVH-s törzstiszt) történt sorozatos nézeteltérésem után még súlyosabb büntetésre Melodej-Svardiába küldött. Itt az orosz polit. oszt. főnöke Belikov százados volt. Ez a tábor Dzsankojtól délkeletre kb. 30 km-re felelt. Itt napi 10 órai nehéz testmunkát végeztem állandó éhezéssel mellette, az utóbbi különben is végig kísért az egész fogságomon. Német nem említek: a tehénkötél és disznókötél ellopott, kipréselt napraforgó pogácsa (héjjal együtt) csemegének számított. Ezelőhöz az élelmezési nehézségekhez hozzá kell számítani azt a tényt, hogy ha valaki csöngősen volt, a táboron belül, egy külön elkerített fogdaszerű helyiségbe került. Ez az elkerített rész nem minden hadifogoly-táborban volt meg, csupán az "M" aljelzésű táborok élvezték ennek "áldásos" előnyeit.

Innen betegesen beszállítottak Szimferopolba. A svardiai tábor ezután hamarosan meg is szűnt. Megkezdődtek ugyanis, 1948 nyarán a tömeges hazaszállítások. "Mindenképp hadifogoly az őszig hazánk", de jó volt nem tudni, hogy csupán kisebbik része telt el fogságomnak és igazi megpróbáltatásomnak. A lelki megpróbáltatás sokkal keservesebb, mint a fizikai. Ezt állor tapasztaltuk, amikor a hazaindulók mámoros, örömkönyves arcba tekintettünk. S ezt nem is egyszer. A mi kis csoportunk, amelyben először heten voltunk, a hazaszállítást ütemével egyenes arányban nőtt, két hét múlva 30-an, majd végül 76-an voltunk, akiket minden különösebb ok nélkül tartottak vissza. A csendűr egyént minden esetben. Előszörítéleg hatott az is ránk, hogy a haza indulók nagy százaléka úgy érezték bennünket, mintha loprésok lettünk volna attól való féltelmében, ha valánk szóba áll, visszatartatják. Őszinte vagyok, ekkor még a soronhat is elártoztam, hogy magyarnak születtem. Később ezt megbántam. Ilyen lelkiileg és testiileg megtörtént kerültünk 1948 nyarának végén Szabashtopol művárosának szélére. Ide koncentrálták ugyanis a visszatartott magyar, román és német nemzetiségű foglyokat. Ezt szűrtábornak neveztek, két kisebb csoportot, 20-25 fős haza is engedtek az ősz folyamán.

A tábor a megszokott külsőt mutatta, csupán kisebb jelzőből lehetett arra következtetni, hogy a helyzetünk súlyosbodott és hasonlít az orosz elítéltekéhez. Parkas-lutyaik szalagáltak ugyanis a tábor körül, a sarkokon gépgyerekek s az éjszakai kivilágításnál a tábor egyetlen épülete sem volt árnyékot, még egy két fillérest is meg lehetett találni. Ma, évek távlatából is fura érzés száll meg csupán annak az időnek a gondolatára is, amit itt töltöttem. Mit írjak? Lélelméleti embernek nevezett állatok vigyáztak ránk, akiket a rendszer nevelt ilyenekké, karakter és morál nélküliekké, ha valamelyikőjük őszintén is akart válaszolni, nem tudott.

Ismét bowaggoniroztak bennünket, kb. 1400-at, és 1948 őszén a Krimon, Dél oroszországon, Dombay medencén keresztül Stalingrádba szállítottak. Ez a szállítástunk is tipikusan orosz volt. A waggonok tetején telefon és villanyhálózat vonult végig, minden második fekvő bódé még deszkával toronyszerűen kiépítve, amire bűnyű géppuskák szereltek. Ezen kívül reflektor világította meg a waggonok mindkét oldalát, amit az őrsében levő orosz őrség őr. Ezek az őrső hátszektetéseben vannak egymással és a parancsnoki kocsival is telefonon. Hihetetlen, hogy milyen gyakorlati van a tömeges szállításában. Ez talán érthető, mert több évtized óta csinálják ez.

Természetes, senki nem kér számon a vonat parancsnokától, hogy az élelmet hova tette s hogyan gondoskodott a szállítmányról. Így

történhetett meg, hogy naponta egy ízben kaptunk: onni és minden második nap volt az itatás. Amikor a szállítmány vasuti torlódás miatt valahol megállni kényszerült, mint az állatok ordították: "Vodi..., vodi!" Ilyenkor az őrsparancsnok tiszt, legtöbbször százados, végig döngette a waggonok oldalait, alját, tetőjét fakalapáccsal, így ugyanis észrevehető, ha a waggonokat valahol megbontották, s ezt kaptuk víz helyett. Mi is lehetett volna más egy részeg parancsnok válasza, aki a foglyok élelmét elitta.

Szóval megérkeztünk Stalingrádba, az M-1 táborba. Itt a hadifogoly táborparancsnok a hadifoglyok széles rétegeiben ismert, a hírhedt Bocsi József volt cső-törzsgérmester. Kényszerűségből tesztel itt említést erről az emberrel és megpróbálom megrajzolni egy olyan ember típusát, amit a körülmények és hajlama tette olyanná, mint amilyenné lett. Talán ilyen volt ő akkor is, amikor a kétszínű esendő paródit a két zúst gombbal és a tollas kalapot viselte? Igaz, hogy az aranyak is van salakja. Állítólag az I. körületnél szolgált és hiválón volt minősítve és a zászlóhelyettesi tanfolyamba való vezénylésre is javaslatba hozták. Ténykedése tehát súlyosabb bírálat alá esik, mint egy polgári egyéné, habár egy ilyen moralisaniti egyént még az utóbbi esetben is elítélnék.

Az összejelölözések vele a Stalingrádba érkezésünk első napjaiban megkezdődtek az étkezéssel, ruházattal, szállással kapcsolatos visszaélésai, valamint a hangnem miatt, amit ez az egyén megengedett magának korra vagy rendfokozatra tekintet nélkül. Helytelen lenne itt egyoldalúan súlyosabb szavakat használnom. Remélem és bízom azonban abban, hogy eljön az ideje annak, amikor illetékesek előtt felnie kell neki is azokért, amiket elkövetett. Ennek az ügynek fővédője szeretnék lenni, erre -ugy gondolom- sokan aspirálnak, de nekem privilégiumom van. A sors iróniája következtében 1948 év őszétől, kisebb megzaklatásokkal, jénnytelen voltam ugyanis vele együtt lenni.

Nem akarok az események elé vágni sem, de itt jegyzem meg, hogy 1949-ben Voronyez 2. táborban kb. 163 embert hallgattam ki saját felelősségemre, akik közül 18-at tettelesen bántalmazott, köztük engem is, nem tudom hányat ítéltetett el, hányat tett önhatalmulag fogdába és hányat szabadított meg utolsó értékeitől. Erre a tanul: tömege szolgáltatja majd a bizonyítékokat.

A stalingrádi M.1. tábor a Volga-Don csatorna építkezésének azt a részét volt hivatva előkészíteni, ami kb. 10 km-t tett ki. Ut és vasut hálózatot építettünk s a munka irányítói M.V.D.-s tisztok voltak. A munka erőltetett ütemét az időjárás egyáltalán nem befolyásolta. Píllanatok alatt tele volt az ember szemé, orra, szája kvarcos homokkal a leg-isebb szélnél is. Ezen a stoppón pedig a szél állandó volt, legfeljebb annak erőssége változott. Ruházatunk, étkezésünk satnya volt, olyan mint a bánásmód. Szinte ember-számba sem vettek bennünket. Az egész életünk a táj. Nietlenségét tükrözte vissza. Itt kaptunk izelítőt az elkövetkezett három éves magyarországi bánásmódról is.

Innen 1949-ben összpontosítás miatt átszállítottak Voronyezsbo. Az ominózus Bocsi töm. természetesen annak a tábornak lett a parancsnoka, amelybe én kerültem. Tekintve, hogy akkor már elég jól beszéltem oroszul is, kötelességemnek tartottam a magyar érdekek védelmezését, amely természetesen teljes ellentétben állott a nevezett által "ápvíscelt" állásponttal. A tábor hangulata erősen izzott, amit főként az idézett elő, hogy az oroszok egy-két kirívó esetben könyvtelenok voltak nekünk: onni igazat az ő dédelgetett Bocsijukkal szemben. A helyzet 1949 telén annyira elmérgesedett nevezettel szemben, hogy a tábor nyilvános gyűlést lért. Össze is jöttünk az utolsó emberig, de az orosz parancsnokság Bocsi bírálatát nem engedélyezte, mire egytöcsen és tüntetően otthagytuk a gyűlést. Emiatt és a 163 fő illegális kihallgatása miatt izgatás címén elítélni akarták, de nyelvtudomány miatt ez meg nem történt, azonban áthelyeztek egy másik táborba egyedül. Bocsi is áthelyezték egy másik tábor parancsnokának. A híre azonban előtte járt és itt el is érte a nemzés. Több mint 400 ember, egyik a másinak: adva áttöverté, s amikor már eszméletlen volt, rugta s dobta tovább a lépcsőn le és fel, míg végül kidobták a jéges udvarra, ahol hosszú időn keresztül fekvett, már mindenki azt hitte, hogy meghalt. Egy hónapi korházi ápolás után állt talpra. Ezen eset miatt 7 embert bebörtönöztek és én csak azért szabadultam meg ettől, mert nem voltam abban a táborban, ahol a foglyok elégtételt vettek maguknak a Bocsi által okozott sok keserűséért és szenvedésért.

(folytatjuk)

AZ EREDETI BÜN RABJA.

Aratás felé járt az idő, az égető napsugarak percenként alatt határozásra késztették a templomból kijövő hívőket. Vasárnap délelőtt volt, csak a templom környéke volt népes, de onnan is mindenki otthonába igyekezett, hogy mielőbb hűs helyre érjen.

A terébélyes diófa is eryedten hajtotta alá lombos ágait, mintha a világ elől eltakarná alkarán a két szerelmes vendéget, akik olyan elégedetten ültek az egyszerű fapadon, mintha gyémántos bártajuk a boldogság tengerén ringatózna. Azonban a lány utolsó szavai morzsányi epét ejtett a csordultig mézzel telt poharukba, ami a legény szívére ogyot csavart s a hő hullám tette fáradta egész testét. Erőtellenül nyult gallérjához, hogy a nyakát megszabadítsa annak fojtogató ölelésétől, gyengéden megszorította a lány kezét és gondterhesen ismételte annak utolsó szavát:

-Két év...-

-Bizony, bizony- bólogatott a lány. -És tudja?... Istenem, még két esztendő a mi életünkben?... Már lassan férjhez megy mindegyik barátom. Mi van még?... Tecc, Vera és Ilára. De nekik is mennyivel könnyebb, mint nekem. Ok minden héten háromszor-négyszer találkoznak azzal, akit szeretnek és Maga?... Egy hónapba egyszer, ha eljön, vagy egyszer sem. Levél, levél, mindig levél... Már két év óta mindig csak levél. És még két esztendőig ugyan-az. Pedig, ha valaki igazán szeret, az tudja, hogy mi a levél és mi a valóság.-

A férfi úgy érezte, hogy ez neki feltett kérdés, ezért gyorsan felelt:

-Aki jobban szereti, mint én, az csal!- Nézett merően a lányra, de...

-Oh, az a de... hiszen magától függ- sóhajtotta a lány.

-Psz! Az édesanyja...-

Ágnes asszony szorakozottan és megelégedve közeledett feléjük. Közben egy-két paréjjal hesegette tyukjait a vatemény körül.

-Hogyan van- szavattal lépett a fa alá, s nyomban leült lánya mellé, aki szíve adott igazat édesanyjának. A férfi gondolatban messze járva, kötelességszerűen bizonyított, melyet kinos csend követett.

A néma pillanatok mindnyájukra nyomasztó hatással voltak.

Sietve keresgéltek a szavakat, amelyekből megtörhetnék a csendet.

A ház asszonya megünva a szavak keresgélését, s szokása szerint lányához fordulva megoldottan nyelvt:

-Olyan szótlank vagytok. Az idő teszi, vagy a jövőtök gondja?-

Ágnes felkacagott, s a legény mosolyra derült.

-Édesanyám gondolatolvasó- s közben gyermekesen anyja kezé után nyúlt.

-Igaz is- folytatta Ágnes asszony, -furesza előttem az olyan szerelmes pár, akiknek ninesen mondanivalójuk. Mi, annak idején egy percre sem fogtunk ki a beszédből, de még most sem, amikor egy kis időre magunkra maradunk. Édesapád a lovatnál, vagy a borjunál lezdi, én meg a kotlónál vagy az aludtelnél végzem.-

-Mi is úgy mindig, de most...-

-Most a hogy elé értünk, ami pihenőt orószakolt ránk- ogészítette ki Ágnes szavait a legény.

-Hogy elé értetek?- Érdezte tágranyílt szemekkel Ágnes asszony. -Ilyet még nem is hallottam. Mit értsok abból?-

A két fiatal jóízú nevetésbe tört ki s végül is Ágnes kezdte a magyarázatot.

-A hátralevő két esztendőnél tartottunk.-

-Ah! Kezdem érteni; az bizony nagy szó. Nem említettél még Istvánnak a tervünket?-

-Régebben már beszéltnk róla, de ugyátszülk ő...-

-Nagy dolog nekem Ágnes asszony a maguk terve- vette át a szót a legény. -Nagy dolog, amiért őszinte köszönettel tartozom. De nagy dolog elhagynom állásomat, melyet életpályának választottam. Nehéz dolog otthagynom előjáróimat, akik atyai jósággal neveltek, tanítottak a jóra, a nemesre, mellőzni a bosszút és a gyűlöletet s üldözni a gonoszt. És nehéz lenne elhagynom bajtársaimat, akik testvéri szeretettel vesznek körül. Nehéz, nagyon nehéz Ágnes asszony elválnom a hat éves emlékeimtől, melyeket a szívem mélyén rejtegetek.-

-Ugyan, ugyan fiam- sietett Ágnes asszony kizökkenteni a férfit gondolatmenetéből. -Katoná ember vagy. Láthatod, hogy minden múltad. Nem tudunk megélni a múlt emlékeiből. A jövő a számttevő. Amint mondtad, falun születél. Szereted a falut, szereted az állatot, szereted a földet és mindezeket megtalálhatod itt, amelyek a jövőben tenyeret biztosítanak. De talán szereted Ágnest is, amit ma holnap az egész falu vénlányoknak titulál. Kell, hogy megórással légy velünk szemben is. Hat évig ott voltál, Te dolgoztál, ok pedig fizettek; kvittel vagytok. Majd meglátod, hogy a javadat akarom, gondolkozzál csak a dolgon. Tudod jól, hogy itt magadnak dolgozol. Ha mi meghalunk, a hátunkon nem viszünk el semmit a másvilágra. Gondolj csak arra, hogy mennyit kifizetünk évente a napszámosoknak. Azzal kevesebb jut Nektek. Nagy szükség van itt a dolgozó kézre, meg helyetek is lesz bőven. Csak úgy fiam, ahogy mondom.

Ezzel Ágnes asszony ahogyan jött, kezében a paréjt szorongatva, kilépett a dífa alól.

Ágnes szeliden simult a maga olé bánuló férfifez.

-Disznóság! Van aki éjjélkor sem tud csendben pihenni, öblös hangjával zavarja a község csendjét. Ne várj csak !... - Mormolta fogai közt az őrsparancsnok; álmosan kikelve ágyából, csendben benyitott a legénységi hálszobába és felbresztette az egyik alvót.

-Szereljen fel!-sugta halkán és gyorsan öltözni kezdett.

Amikor kiléptek az utcára, még mindig tartott az "En vagyok a falu rorsza" nőta öblöshangu éneklése. Bekanyarodtak az egyik utca sarkán és a hold hálvány fényében megpillantottak egy tántorgó alakot, aki feléjük tartott.

Az ének kezdett lassan alábbhagyni, a járőr pedig menetütemét lassította, mert a tántorgó alakban egyik bajtársukat vélte felismerni. A lövetéző pillanatban magából kikelve csapta össze tenyerét a járőr vezető, "Né jó Isten"-sólajította kesernyészáj-izzel. - Bocsa! Valóban Ön az?-

A tántorgó értelmetlenül nézte a két embert, majd mint akit megszúllt a tisztelet tudat, megemelte sapráját, amihez egy-két értelmetlen szót mormolt.

István szomorú reggelre öbredt. A feje zúgott, szédült, amit elviselhetetlenebbé tett bajtársai komor szótlansága. Csupán az Ágnesre való emlékezés nyújtott neki némi vigaszt. -Most már mindegy; megkezdtem. A sors elöl kitérni gyávaság- és sietve a reggeli munkájához fogott.

A kihallgatáson makacs volt, nem mutatott sem őszinteséget, sem megbánást. A parancsnok feltett kérdéseire pedig csak közömbös, rövid, kitérő feleleteket adott, melyekből a parancsnok joggal következtethette, hogy az előtte álló ember életében valamilyen súlyos változás történt.

Nyomasztólag ülték meg István agyát a frissen történtek, amikor egyik osz reggel a postára sietett. Csizmái helyenként elme-rültek a dagasztó sárban. Amikor befordult a posta utcájába, már messziről figyelmes lett arra, hogy egy kocsis durva káromkodás közepette kegyetlenül ütlegette két lovat, melyek jöszendek a lenőre sem voltak képesek a megterhelt kocsit kihúzni a feneketlen kátyuból.

Hagyon felbőszítette a látvány és futva ment a kocsihoz. Túrelmét vesztve, megragadta a kocsist és lerántotta a kocsiól. Lehempertott 3-4 zsálot, majd megfogta a lovat zabláját és kihúzatta a kocsit.

Ezután vette észre, hogy valami felszakította a kocsis felső lábszárát. Nem súlyos, mentegetődzött a kocsis, de ő szűkségesnek találta, hogy orvosi kezelésben részesüljön. Orvosért küldött tehát a parancsnokának is jelentette a történeteket.

Két hónappal később az osztályparancsnok komoly lélekbemarakoló szavak kíséretében bucsuztatta Istvánt a csendőrségtől. Szivettéző pillanatok voltak ezek a részére, de a lojtón csak lefelé lehet csuszni, hallotta e pillanatokban lelkiismeretnő: szavát és a gondolatok tömege ülte meg agyát, amikor bocsulta maga mögött a laktanya kapuját.

HA A HALOTT MÉG ÉL...

A sok-sok évi hontalanságban lassan kezd elhalványulni minden, mit magunk mögött hagytunk. Néha azért visszahívunk az emlékek. Hiszen olyan jó azokat megörizni. Ugy lélekkel megtapogatja és simogatja az ember és melegszik langyjinál. Majd magától elropulnek. De a szabad brát visszahozzák azokat és itt élnek velünk maradéktalanul. Ha némelyik elfakul, mi megvünk érte. Oly jó azokat megtartani!

Ilyen kedves emlék nekem a több mint két évtized távlatából a járőrtárs iskola kemény, katonás kiképzése. Moha akkor soha szüglódtünk miatta. Ugyszólván az ország minden tájáról voltunk itt együtt. A sok év lepergése után azt sem tudom, hogy kik élnek még közülünk az utóbbi évek megpróbáltatásai után.

A járőrtárs iskola az akácerdők megyőjének székelyén volt. A kis tiszántúli város magán viselte e táj mezőgazdasági jellegét. A város központjában, egy szép parkra nézve állott az iskola épülete. Egy alkalommal napos szolgálatban voltam. Az óberszű után megkezdődött a napi foglalkozás. A reggeli gyakorlaton kardvívás volt, mit a jó Tamás atyánk vezetett. Az udvaron lefolyt gyakorlatoknak az utcán járó-kelők közül mindig sok szemlélője akadt. Volt is azon mit nézni, mert szép volt. Mint napos a bejárat közelében tartózkodtam. A nézők között ezalkalommal két batyus cigány is volt. Megszólal az egyik:

Jajj! De síp! Milyen eccsere csinájják!

A másik csak kis idő multával válaszolt:

Sípnak síp, de most már látom, hogy azs azs álhádnagy a hibás! Azs mirgesíti ránk őket! Majd odóbb állóttek.

Valószínűnek tartom, hogy a kardvívással járó erőlyes dobantásokban vélte a mérgesítést. Akkor csak megmosolyogtam őket. Később az őrsön, hol ők mérgesítettek minket magukra, hol mi őket. Azért megvöltünk egymással békességben! Már ahogyan a cigány lehet a csendőrrrel.

A reggeli gyakorlat után megkezdődött a tantermi foglalkozás. Az-nap délelőtt SZUP., BTK., CSÖR. TUP. és NYUR. volt. Valahogy jól esett, hogy nem kell a tanterembe lennem, mert napot óta csak testileg voltam ott, míg lélekben a körösparti szülőfalumban bolyongtam és bajosan íródott volna ötös ily állapotban a feleletemért. Voltunk így elég gyakran. Talán az előadók is sejtették eme állapotot, mert előfordult ilyen esetekben egy vigasztaltak, hogy „logközelebb pótolni kell! Később igyekeztünk behozni a mulasztást.

Volt nekem a tanfolyamon egy Péter barátom. A Tisza partjára való volt, füzessel övezett dícsike faluba. Foglalkozás után tanultunk, mi a tanteremben, mi a korítás mellett a orgonabokrokban, vagy az udvaron levő padokon avagy az udvart róva. Mi ketten Péterrel az udvart rőtük, hönünk alatt a könyvekkel. Ilyenkor sokszor kikapcsolódott belőlünk a kardvívás, SZUP., BTK., stb. és lélekben otthon jártunk az ismerős utcákon. Ez az azonos lelki tépelődés alakította ki közöttünk a barátságot. Elbeszéltek egymásnak a kis falunk minden szépségét és igyekeztünk abban egymást túllicitálni.

Megtudtam tőle, hogy van neki odahaza egy kis Boriskája, mivel egymásnak örök hűséget esküdtek. Ettől nem tud megszabadulni és a gondolatait nem tudja teljesen a tanulésnak szentelni. Már nem bírja sokáig és kéri a leszerelést. Próbáltam vigasztalni, de meggyőződtem arról, hogy ez felesleges fáradság részemről, mert hazameneteli végvágy egy fészék megrakásához erősebb. Nem is vizsgáztott le és három havi tanulás után kérte a leszerelést és kivált a Testületből. Pedig kár volt érte! Talpra esett, jó katonás fiu volt és merem állítani, hogy kiváló csendőr lett volna belőle.

A délutáni tantermi foglalkozásokra rendszerint a kevésbé fontos tantárgyak előadása volt beállítva. Ilyen volt a gazdaság-kezelési utasítás is. Ezt az osztályparancsnokság gazdasági hivatalától a jó Papp gazdasági tthts adta elő. Az ilyen tantárgyakat nem kellett szőszerint megtanulni, csak úgy sejtteni kellett, hogy ezek is a világon vannak. Lett ezek rendelkezéseinek elsajátítására idő bőven az őrsön, a ruha-igénylések, fizetési jegyzékek, utazási számadások stb. előterjesztésekor.

Az előző órán Papp G. tthts arról tartott előadást, hogy milyen jutalomban részesül a csendőr, ha embert mont ki tűzből, vízből a vagy hullára buktán. A következő óra elején az előadó megkérdezett egy

hallgatót, hogy az előző órán előadottak emlékeztetés útján felfrissüljenek. Az előadó most Pétert szőlitotta fel. Egy sorban ültünk, harmadik volt hozzám. Amikor felállott, láttam, hogy nagyon meglepte a kérdés. Később előadta, hogy gondolatban éppen a kis Boriskájánál járt. De mégis összeszedte magát és nyomban válaszolt: "Ha a csendőr tűzből, vízből halottat ház ki, ha a halott még él 30 pengő jutalmat kap. Ha meg már meghalt, csak lo pengőt".

Felöletele határozottságánál fogva az első pillanatban a tökéleteség látszatát keltette bennünk. Csak amikor ráddőbentünk felöletelelele: értelmelenségre, kitört a hahota. Péter csak állott a hahota közepette és midőn ő is ráeszmélt, hogy elszőlta magát, rálvörös lett és leült.

Amint már írtam, a kis eset után Péter rövidesen leszerelt. S emléke lassan a feledésbe hozott súlyedni a tanulás folyamán.

Majd az iskola végeztével a csendőr pálya görönvös útjait kezdtek taposni, mert az egy évi tanfolyam csak egy kis útravalónak számított csupán. Az őrsi élet és szolgálatteljesítés folyamán értünk meg egész csendőrré.

A békés évek peregetek. Ki-ki érdeme szerint haladt előre. A sors kegye volt talán számomra, hogy ve énylesek és nagyobb területre kiterjedő nyomozások alkalmazásával igazságván az egész ország területét megismerhettem. Ily alkalmakkor sok iskolatársammal kerültem össze. Sok mindenről elbeszélgettünk, de különösen az egy évi kemény, katonás tanfolyamról. Jól esett az emlékezés. Így szereztünk tudomást arról is, hogy ki merre szolgált közülünk. Olykor szó esett Péterről is. Ő is hozzánk tartozott és főbbizben emlékeztünk rá is.

Egyik vezénylésem alkalmazásával éppen a Péter falujába kerültem. Első dolgom volt, hogy érdeklődtém utána. Megtudtam, hogy a falutól jó néhány kilométerre váltóór a MAV-nál. Egyik szolgálatom alkalmazásával feléje vitt az utunk és személyesen is láthatam. Eppen odahaza volt, amikor megismertük egymást, melegen összeöleleltünk. Beiláított a feleségének:

Boriskám! Gyere már ki lőlem! Itt van az a csendőr, akitől olyan sokat beszélelgettem néked!

Bemutatkoztam a megismerhettem végre a Boriskát is, akitől Péter az iskolapálet udvarán való sétáink alkalmazásával oly sokat beszélt. Kedvesen tatáros arcán ott sugárzott Azzsia nyugalma és rejtőlmo, mint minden magyar anyánál évezredek óta. Munkától izmos, hajlékony csipője ringott és boldogan viselte a "kis" jövevényt.

Bekerültünk a konyhába. Már volt három gyermek. A legnagyobbik fiú, kit megcirógatott Péter és mondta: Ha már én nem lettem csendőr, majd az lesz a fiamból!

-o-o-

CIGÁNYOK.

(folytatás)

Az X-i órs járdó fáradtan taposta a félméteres havat a 24-órás szolgálatból bevonulóban az 1928-29-es zord télén. Erősen esteledett. Az útvonalról kb. 3-4 km-re levő erdő szélén nagy lánggal égő tüzet vett észre. De látni nem lehetett, részben az alkonyat miatt, másrészt, mert a terep erősen dombos, hullámos volt.

A köteleességűdő járdó irányt vesz a tűzhöz, megtudandó, mi van ott? Az útról letérve, jó méteres hóban, terony iránt a közlekedés nem volt könnyű. A csikorgó hideg ellenére csorgott a verejték a halap alól, mire a helyszínre érkeztek és a bürmelőny is túl melegnek bizonyult.

A lép, amely előjűt tárukt, egy pillanatra megállásra készte a járdórt. Hirtelenében nem tudták hova tenni a kannibálokat. Nevezetesen két cigány férfi egy 4-5 esztendő kis rajkót moztelenül, kezénel-lábánál fogva a szabad tűz lángja felett hintált. Az első bonyomás az volt, hogy meg akarják sütni.

-Hát ti mit csináltok? Megakarjátok sütni ezt a gyereket? - szólt rájuk a jv.

-Jáj, de hogy akarjuk megsütni érmester ur kezit eszokolom. Ezt a gyenyerit? De annyirá fázik, meghálná a drága, ha fel nem melegitgetnének. Fazólkánk meg már nincs több.

=====
Ezton köszönettel nyugtázzuk az Ön . . . . . hozzájárulását a B.L.-re a közp. segélylapra.
=====

A jv. a szegényes, rongyos sátorba benézett és látta, hogy az ott benn égő tűz körül 3-4 vasfeneék áll, és mindegyikben egy-egy "jóvő reménység" ül, ugyancsak mosztelondt, nyakig a meleg vízben. Aludtak már és a felnőttek a tűz körül kuporodtak, vacogott a foguk: dermesztő hidegben.

A jór. beteretlte a "népet" az őrsállomásra, amely csak 2-3 km-re volt. Ott az egyik istállóban pihenték ki a napi fáradsalmat.

Röggel, annak ellenére, hogy még hidegebb volt és az éjjel újból hó esett jöcskán, a cigányoknak már nyomuk sem volt a megleget adó istállóban.

-o-o-

(folytatjuk)

HIREK, KOZLEMENYEK, SZERKESZTOI UZENETEK.

Egy új monoklitt Bajtársunk írja: "Akár-milyen nehézség, akár-mennyi keserűség árán is addig a hazai rögöz való ragaszkodásunk visszatartott bennünket. Eddig a ránk rótt különözö büntetések letöltése után első-sorban a Testületünk: szellemözöl fakadó becsületos munkánk útján tudunk otthon létjogosultságot teremteni.

Többsöz érdeklözttünk és értesölztünk az éveköl ezölött emigrált Bajtársak sorsáról. Ismertük sanyaru helyzetüket. Tudtuk, hogy csupán a szabadság örzete és a jövözbe vetett hitük adott eröt nekik, hogy csüggedés nélkül kitartsanak. Be kell vallanunk, hogy a sok ellentmondó híresztelések nagy csalódást okoztak nekünk. Mi otthon -a töbözöl közözöl- szabad földön alakított egyszögözöl is almozdtunk.

Dehát egyezöl töböz vagy kevesebb csalódás; mindegy, ez a sorsunk egyelőre. Tény, hogy a mi otthoni látszölagos elégedöttségünk csak külszín volt és a bennünk élöz és vágynainkat feszölöz eröz szárnyat kaptak: a múlt év október-novemberi budapesti eseményölöl; különösen mi nem maradhattunk továbbra is tétlenek. Tudjuk most már, hogy korai volt örömünk. Tudjuk, hogy most újabb vihar szagatja-dölja Testületünk fáját.

Alázatosan kérészönöz, hogy segítségöt felejtölözölta. De ugy látom a helyzet, legjözbb, ha itt Ausztrözban maradunk, dolgozgatunk, készen a hazamözésre, az otthoni rendezölözésre. Mert sok lesz a tennivalözök! És bízom az Istenben, megsegölöz bennünket, igaz magyarokat!" Alözírás.

Gái Ferenc bajtársunk felesége egy egyszögözös leány-gyermeknek adott öletöt 1957. áprölis 3-án, kit Margit-Irma névre keresztöltek.

Szépölai Jözsef bajtársunk felesége pedig 1957. május 19-én egy egyszögözös fiu-gyermeknek adott öletöt, kit Jözsef-Baszöló névre keresztöltek.

Mindeket családdal együtöl osztozunk örömözben és hívölözjük, hogy tartsa meg a Mindenhatöz mindnyájukat jó egyszögözben. Gyermekölket pedig neveljék a szölölök olyan jó magyaroznak, mint amilyeneket Testületünk válogatás útján befogadott.

Orosz béöz-galamb: Tudja-e kollega ur, hogy Nyugaton 11.000 jól kiközpzött magyar esendöz állt fegyverben a felkelés alatt?

Magyar béöz-galamb: Az lehetséges, de hogyan rendelkezett Nyugat olyan örvöl, mely 11.000 magyar esendözöt visszatartani tudott a szabadságharctölöl?

Orosz béöz-galamb: Tudja-e kollega ur, hogy esendözölök is résztvettek a magyar felkelésben?

Magyar béöz-galamb: Kötlem, akkor nem így végzözött volna!

H A N D S C H R I F T - K É Z I R A T. ADRESS-CIM: B.L. Szerkesztösége.

UTRECHT, Morwözökade 183 bis. NEDERLAND.

DRUCKWERK
PRINTED MATTER
PERIODIQUE
DRUCKSACHE

Aan Hoer
Mr.
Msr.
Herrn

dr. Béla R e k t o r
376. Eddy Rd.
Cleveland 8. Ohio.

U. S. A.

